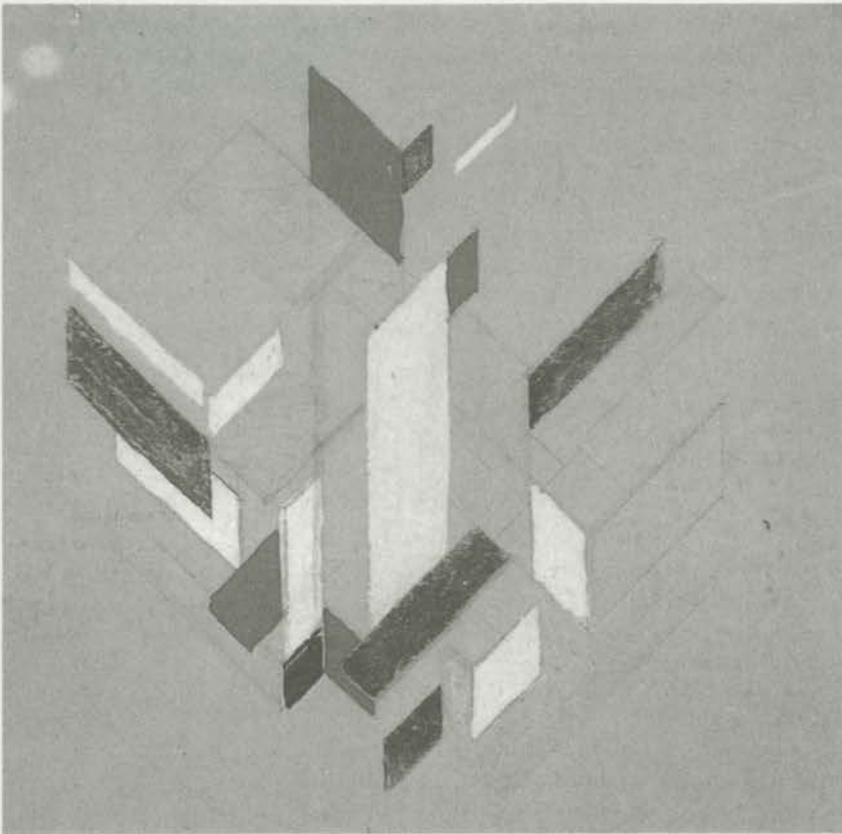

György Konrád De stedebouwer

Roman

Van Genneep Amsterdam

Sebastiaan Veldhuisen

Ik hul me in deze stad

Een lezing van
De stedebouwer (1977)
van György Konrád

Driehonderd meter boven de zeespiegel, boven de messcherpe torenen en de rij bouwkranen die eruitzien als galgen, (...) van waaruit de stad één woelige zin is, (...) schiet ik met de telelens van mijn bewustzijn jubileumkiekjes van mijn provinciestad, die eindeloos veel complexer is dan ik, haar boerse architect, (...) ik kan haar veranderen noch verlaten.

Terwijl *De stedebouwer*, een boek van de Hongaarse schrijver György Konrád, een sterk essayistisch karakter heeft, wordt er geen exacte verwijzing gemaakt naar plaats, noch naar tijd. De naamloze protagonist, een stadsarchitect van middelbare leeftijd, laat in een woelige woordenstroom zijn gedachtegang gaan over zijn leven, zijn vrienden, de naamloze provinciestad waarvoor hij werkt, op een ongedefinieerd

moment in de geschiedenis waar het alledaagse is bepaald door een verstikkend en onderdrukkend machtsysteem. Met het niet benoemen van tijd en plaats weet Konrád het boek een universeel karakter te geven. De twijfel van de stadsarchitect en zijn beperkte bewegingsvrijheid in zijn werk zijn van alle tijden. Deze beperking heeft de verteller van visionair architect gedegradeerd tot een ambtenaar die met het logge bureaucratische systeem meebeweegt. Het meedrijven op de stroom levert de minste

problemen op. Elke beslissing is uiteindelijk na lang wikken en wegen een compromis. Maar zoals het politieke systeem de verteller vormt en stuurt, zo is de stad zelf, de verzameling gebouwen, pleinen en straten, een niet eenvoudig te manipuleren systeem. De stad is een verzameling verhalen, opeenstapeling van gedachten van miljoenen inwoners, die uiteindelijk de architect stuurt zoals de hoofdpersoon van een boek zijn schrijver dicteert. Hij wordt de speelbal van een stad die sinds eeuwen zichzelf te boven komt in een zich herhalende geschiedenis van oorlogen en natuurrampen.

De stad onder mijn balkon is een versmelting van steen en licht, een uitgestrekt lichaam in de schoot van het gebergte, poëzie en materie, een marktplaats voor lichaamstaal, een centrifuge

Sebastiaan Veldhuisen

I Wrap Myself in this Town

A discussion of
György Konrád's,
The Town Planner (1977)

Three hundred metres above sea level, above the razor-sharp towers and the row of building cranes, like a row of gallows-from where the city seems like a single restless mind . . . I use the telephoto lens of my awareness to take jubilee snaps of my provincial city, something infinitely more complex than I, its rustic architect . . . I can neither change it nor desert it.

While the book *The Town Planner*, by the Hungarian author György Konrád, has a powerfully essayistic character, it makes no precise reference to any place or time. The anonymous protagonist, a middle-aged municipal architect, releases in a restless torrent of words his thoughts about his life, his friends, the unnamed provincial town for which he works, at an undefined point in history when everyday

life is determined by a suffocatingly oppressive regime. By naming neither the time nor the place, Konrád is able to give the book a universal character. The municipal architect's doubts and the limited freedom of movement allowed in his work are not specific to any one time. His limited freedom has degraded the narrator from a visionary architect to a civil servant going along with the system, however cumbersome and bureaucratic. Going with the current creates the least problems. Each decision is ultimately

a compromise, only achieved after a laborious examination of alternatives. But while the political system shapes and directs the narrator, the town itself, a collection of buildings, squares and streets, is a system which is not easily manipulated. The town is a collection of stories, an accumulation of the thoughts of millions of inhabitants, which ultimately directs the architect much as the leading character in a book determines the behaviour of its writer. He becomes the plaything of a town which over the centuries has survived a repetitive history of wars and natural disasters.

The town below my balcony is a blend of stone and light, an extended body in the lap of the mountains, poetry and matter, a forum for body language, an extractor of risks . . . sometimes I have the idea that

van risico's, (...) soms heb ik het idee dat ik door haar leef, soms dat ik ondanks haar leef, maar in elk geval leef ik met haar als een invalide met zijn rolstoel.

Ik kijk om naar het afgeleefde gelaat van een man en kan me nagenoeg alles herinneren wat hij heeft meegemaakt. In hem ontcijfer ik de inhoudsopgaf van het laatste hoofdstuk Oosteuropese geschiedenis (...) hij komt te laat, slaat om zich heen, heeft geen tijd om zich uit zijn gevangenschap te bevrijden.

Konrád schreef deze roman tussen 1969 en 1973, toen hij als stadssocioloog werkzaam was bij de stedenbouwkundige dienst van Boedapest. De poging tot publicatie in eigen land van dit werk en verschillende essays heeft ertoe bijgedragen dat Konrád zijn positie verloor en werkloos bleef

I live through it, sometimes that I live in spite of it, but in any case I live with it, like an invalid with his wheelchair.

I look at a man's time-worn face and can bring to mind practically everything that ever happened to him. In it I decipher the contents list of the last chapter of the history of Eastern Europe... he comes too late, lashes out, has no time to free himself from his imprisonment.

Konrád wrote this novel between 1969 and 1973, at a time when he was employed as urban sociologist by the Budapest town planning department. The attempt to publish this work and various essays in his own country was partly responsible for Konrád losing his position and remaining unemployed until the break-up of the Soviet bloc. *The Town*

tot aan het uiteenvallen van het sovjetbolwerk. De stedenbouwer is doorspekt met autobiografische elementen die zijn vervlochten met de fictieve identiteiten van de personages. Konrád is opgeleid literatuurwetenschapper, socioloog en psycholoog, hij is Hongaar, vader en jood. Zich bewust van de vele identiteiten die elke persoon heeft, past hij slecht in een sovjetsatellietstaat aan het eind van de Koude Oorlog, die uitsluitend anonieme staatsburgers met een collectieve identiteit tracht voort te brengen. Konrád heeft er echter voor gekozen Hongarije onder het communistische juk niet te ontvluchten maar als ondergedoken schrijver zich in een intellectuele dwangbuis te laten dwingen. Hij is altijd bewust buiten de arena van de macht gebleven, zonder zich er achteloos van af te wenden.

Planner is sprinkled with autobiographical elements, interwoven with the characters' fictional identities. Konrád is a trained literary scholar, sociologist and psychologist, a Hungarian, a father and a Jew. Conscious that each individual possesses many identities, he is a poor fit in a Soviet satellite state which, at the end of the cold war, is trying to produce only anonymous citizens with a common collective identity. Konrád, however, chooses not to flee from Hungary under the communist yoke but allows himself, as an underground author, to be forced into an intellectual straitjacket. He always deliberately remains outside the arena of power, without negligently tuning his back on it.

I have become the engineer of a centrally prescribed military strategy, somewhere halfway up

Ik ben de technicus geworden van een centraal voorgeschreven, militaire strategie, ergens op middelhoog niveau in de machtspiramide. Wanneer ik mijn potlood op de ontwerp-tekening van het toekomstige volksheil zette om er de meest gewaagde visioenen van onze collectieve geschiedenis op te schetsen, zag ik iedere tegenstrijdigheid die opdook als een fout die niet voortkwam uit de machtsstructuur, maar uit de kwade wil van de uitvoerders. (...) Voor mij was ontwerpen geen voorwendsel om macht uit te oefenen, maar de verwezenlijking van het algemeen welzijn.

De vertwijfelde verteller, ingeklemd tussen een verleden waar hij niet bepaald trots op kan zijn en een toekomst zonder veel uitzicht, stevent niet af op een afsluitende

the power pyramid. When I set pencil to draft plans for future public welfare, to sketch the most daring visions of our collective history, I saw each contradiction that arose as a fault stemming not from the regime, but from the ill will of the performers... For me designing was not a pretext for exercising power, but for the realisation of general welfare.

Instead of heading towards a definite conclusion to the book, the despairing narrator, stuck between a past of which he cannot be particularly proud and a future with little prospect, allows the story, the ideas, to find their own way. The book is like a bullseye which you can suck on for hours before it suddenly changes colour, with full page sentences laden with picturesque ideas, in which you start with the exuberant celebration of a

conclusie van het boek, maar laat het verhaal, de gedachten voortgaan. Het boek is als een toverbal waar je uren op kunt sabbelen, waar plots de kleur weer anders is, met paginalange zinnen overladen met beelden en gedachten, waar je van een nationale feestdag die uitbundig wordt gevierd op het centrale plein bij een executie belandt. Zo is het boek tegelijkertijd de gedachten van de architect en een weerspiegeling van de stad met alle onverwachte wendingen en hoopvolle doorgangen.

Ik hul me in deze stad, zodat ik haar langzaam, laag voor laag, weer af kan pellen. Misschien zal het me niet lukken me tot op de pit uit te kleden, binnenin zit alleen maar een zwarte leegte.

national holiday on the central square and end up with an execution. Thus the book is at the same time the thoughts of an architect and a reflection of a town, with all its unexpected twists and turns and hopeful passages.

I wrap myself in this town so that I can slowly peel it off again, layer by layer. Perhaps I will never manage to pare myself to the bone: there is nothing inside but a black hole.

Translation: Arthur Payman

Boedapest, foto's van Walsh McGuire, 2001. rechtsboven: fotobewerking Sebastiaan Veldhuisen
Budapest, photos by Walsh McGuire, 2001. top right: photomontage by Sebastiaan Veldhuisen

